

Драган ДРАШКОВИЋ

ПОРАТНЕ КРАЉЕВАЧКЕ ГОДИНЕ

/Јелена Петровић: ЖИВОТ У РАНКОВИЋЕВУ-документи сведочења, РО Ибарске новостии, Краљево, 1989 /

Процес демократизације у нашем друштвеном бићу поставио је нове захтеве пред све његове чиниоце, а погоову пред историјску науку. Између осталог, у тим променама односа, стиче се утисак да је и укидање друштвеног договора у сфери економије допринело историјској науци да из етапе договора историје уђе у нову фазу у којој ће јој, мимо досадашње праксе, једини мото у раду бити основно начело — истина заснована на критици историјских извора.

У трасирању нових праваца и задатака историографији значајну улогу су одиграла храбра и оштра пера из редова новинара. Једно од таквих је и перо Јелене Петровић, чији публицистички рад представља увек нешто ново у краљевачкој средини. Тако је било 1982. године када је заједничка књига са Миланом Глишовићем »Бранили су заставу отаџбине« отргла од заборава сећања на голготу и храброст већ тада малобројних и заборављених краљевачких солунаца и 1988. године, када је у књизи »Слово о лагеру«, уз паралелни превод на словеначки, инстинктивно осећајући значај теме, освежила трагична и сурова сећања на масовно стрељање у Краљеву, октобра 1941. године.

Овога пута пред нама је нова књига Јелене Петровић *Живот у Ранковићеву* документи сведочења. Тема књиге је поново актуелна, изваћена из бункера у коме се нашао не знамо чијом вољом, али сигурно захваљујући политичкој судбини коју је доживео Александар Ранковић по коме је Краљево носило име од 6. јула 1949. до 8. јануара 1955. године.

Краљево је у прошлости више пута мењало име. Разлози тих промена су углавном мало познати, али се могу подвести под жељу Краљевчана да у одређеним политичким ситуацијама реагују заменом садашњег имена неким новим, у датом тренутку достојнијим, како је на пример Феликс Каниц прокоментарисао промену имена Карановац у Краљево, извршену 1882. године. За континуирано истраживање и правилно тумачење прошлости свакако је од битног значаја очување трагова о свим променама имена као и о томе због чега су вршене.

Књига Јелене Петровић, *Живот у Ранковићеву*, управо иде у том правцу да од заборава отргне што више података о задњим променама нарочито после Брионског пленума и политичког пада Ранковића, Ранковићеву. Бављење овим периодом је значајније и због покушаја, нарочито после Брионског пленума и политичког пада Ранковића 1966. године, да се то време препусти заборава. Овом књигом престаје опасност од кидана историјске нити краљевачке прошлости.

Не пришавши обради теме потпуном научном методологијом и жељом за коначним судом већ, новинарски, помало провокативно и иницирајуће, Јелена Петровић је обавила обиман истраживачко-сакупљачки посао који је резултирао великим бројем документованих поглав-

ља о свеукупном развоју града и животним приликама у њему. Све то је преточено у једну композицију која читаоца води из једне у другу просторију градских и средских органа власти, дочаравајући бремениту проблематику периода социјалистичке изградње, али и пуну ентузијазма и револуционарног заноса. Сliku о том периоду посебно освежавају и заокружују у целину вредна сведочанства прикупљена из свакодневног живота града у којима се бележе доживљаји и преживљавања обичног човека из времена тачкица, откупа, добровољног рада, али из кога зрачи неисцрпна ведрина и оптимизам изражен после такмичарског и ударничког рада у тренуцима одмора на улици, за кафанским столом, на утакмици, у културно-просветном узидизању, на незаобилазној плажи Ибра.

Наслов књиге, *Живот у Ранковићеву*, и показано интересовање аутора превазилази постављени опсег уоквирен у 1949—1955. годину. Ипак, интересовање аутора за поједине догађаје који су се десили касније, нарочито разрешење питања везе Александар Ранковић — Голи Оток и Брионски пленум, не излазе из контекста теме ако се потреба за спознајом живота и рада личности по којој је град носио име схвати обавезом и задатком не само аутора књиге већ и становника Краљева, оновремених, садашњих и будућих. У том смислу презентирана сведочења петорице голо-оточких кажњеника, као и успомене краљевачких бораца на Ранковића, остављају наду да ће се ускоро и тајне у Ранковићу истражити и угледати светлост дана. Но, и поред свега остаје у читаоцу да лебди реченица из увода књиге: »Ко је живео у том времену, никад га неће заборавити; ко се родио после, никад га неће сасвим разумети«.

На крају приказа, поред две битне одреднице: да нам је у рукама књига за читање у једном даху и књига као квалитетан зборник документарно-мемоарске грађе, треба похвалити и ликовну опрему Драгана Пешића.